

Remissvar – Förstärkt skydd för den personliga integriteten – behovet av åtgärder mot oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt omvändelseförsök (SOU 2023:37), Ju 2023/01620

Uppdraget för betänkanDET har varit att lämna förslag om kriminalisering vad gäller oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp samt underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott där förslag till flertalet lagändringar framskrivs samt att kriminalisering av några kan ingå i redan befintlig lagstiftning. Uppdraget avsåg även att undersöka om det straffansvar som finns avseende skydd för hbtq-personer bör förstärkas. Avseende omvändelseförsök riktade mot hbtq-personer framställs ingen lagändring.

BetänkanDET innefattar en grundlig genomgång av problematiken och nuvarande regleringar på ett flertal områden. Det står klart att det i dagsläget inte finns tillräckligt skydd för de utsatta. De lag- och författningsändringar som föreslås avseende oskuldskontroller, oskuldsingrepp samt underlåtenhet att avslöja äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott är rimliga och välmotiverade. Ett av förslagen är att lägga till ytterligare en lag i Brottsbalken, fjärde kapitlet vad avser fridskränkingsbrott om oskuldskontroll.

Det finns idag ett antal lagar som avser brott gällande äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och vilseledande till äktenskapsresa samt utreseförbud för barn. Samt att från den 1 juli 2022 infördes brottet hedersförtryck. Utfallet av kriminaliseringen av dessa har varit få anmälningar och ytterst få domar. Det är svårt att både upptäcka och bevisa dessa brott. Mörkertalet är stort. Lagstiftning är bra i avskräckningssyfte samt för att tydliggöra att det är brottsliga handlingar även om de i realiteten har haft låg effekt då problematiken i hög grad fortsätter. Risken med de nya lagförslagen är att de har samma effekt. Det är därför viktigt att de nya lagförslagen återföljs med informationskampanjer, vilket föreslås. Samtidigt behövs mer resurser och bättre rutiner för såväl skola, socialtjänst och polis som är de instanser som i första hand hanterar de utsatta. Utan extra resurser finns en risk att lagändringarna följer samma utveckling som tidigare nämnda brott. Oavsett om polisanmälan för nämnda brott leder till fällande dom eller inte behöver utsatta med hög risk för att bli återutsatta få tillgång till stöd och skydd i högre grad än vad som ges idag.

En av de största riskerna och konsekvenserna att införa dessa lagändringar är att den utsatthet som många upplever idag inte kommer att upphöra utan handlingarna kan i ännu högre grad komma att förflyttas utanför det som samhället kan se. Det kan försvåra för de utsatta att berätta om det våld som de utsätts för. När de gäller tidigare lagstiftning kring hedersrelaterat våld och förtryck har de haft liknande effekt och försvårar för yrkesverksamma att hjälpa de utsatta och lagföra våldsutövarna.

Att kriminalisera underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott i syfte att bryta den tystnadskultur som finns avseende hedersrelaterat våld och förtryck kan komma att få motsatt effekt. Risken är att det blir än mer slutna grupperingar där färre blir involverad i besluten. Möjligheten till stöd och skydd för de utsatta måste förstärkas för att tystnadskulturen ska förändras. I betänkanDET framskrivs att kostnadsökningen skulle vara liten om dessa handlingar kriminaliserades utifrån att få anmälningar görs. Syftet med betänkanDET och den föreslagna kriminaliseringen är att fler ska göra anmälan för dessa brott samt att de då kommer att behöva både stöd och skydd för att inte utsättas för ytterligare brott. Detta kommer att kräva mer resurser då det redan idag är underdimensionerat.

Kriminaliseringen av nämnda brott stärker framförallt jämställdheten, barn och ungas rättigheter och hbtqi-personers rättigheter. Det är en tydlig markering som bidrar till ett samhälle som står upp för mänskliga rättigheter både nationellt och internationellt.